

Opvoedingsgeschiedenis

– door Johan van Driel –

Transparant 11.1 (2000) 28-29

n.a.v. Benjamin Roberts, *Through the keyhole. Dutch child-rearing practices in the 17th and 18th century. Three urban elite families* (Hilversum: Verloren 1998) 224 blz., fl. 45,00.

De discussie over de opvoeding van kinderen wordt beheerd door twee kampen. Aan de ene kant zijn er de orthodoxe historici zoals Aries en Shorter. Zij beweren dat de liefde van ouders voor hun kinderen een uitvinding is van de moderne tijd. Aan de andere kant staan historici zoals Macfarlane en Pollock. In hun werk benadrukken zij de continuïteit tussen het heden en het verleden als het gaat om de band tussen ouder en kind.

In zijn dissertatie probeert Roberts na te gaan hoe de verhouding tussen ouders en kinderen waren in drie elite gezinnen uit de 17^e en de 18^e eeuw. Door de correspondentie na te gaan van de desbetreffende families van vier generaties zorgt Roberts ervoor dat het boek dicht bij het gezin staat. Hij licht een aantal controversiële onderwerpen uit de opvoeding eruit en beschrijft deze.

Het eerste aspect van de opvoeding dat beschreven wordt is de lichamelijke verzorging. Vermoedelijk begon deze al voor de geboorte. De ouders hechtten aan de geboorte van een gezonde baby. In de handboeken op het gebied van de geboorte van een kind werd benadrukt dat de moeder op moest passen dat ze het ongeboren kind geen schade toebracht. De vader moest erop toezien dat dit ook echt gebeurde. Na de geboorte was het de gewoonte dat de moeder het kind zelf zoogde, wat overeenkomt met de bevindingen van Macfarlane en Pollock. Kinderziekten waren een grote tegenslag voor ouders. Ze deden er alles aan om het kind op een goede manier te verzorgen en om zo de kans te vergroten dat het kind weer zou genezen. Een dokter werd er eigenlijk nooit bijgehaald. Dit wordt in verband gebracht met de beperkte medische kennis van de artsen. Ze konden niet veel veranderen aan een ziekte. In de 18^e eeuw bestond er de mogelijkheid van het inenten. Een vader die dat overwoog, liet zijn kinderen toch niet inenten in verband met de risico's die dat met zich meebracht. In het ergste geval leidde ziekte tot de dood. Dit bracht verdriet met zich mee, vooral als het om een volwassen kind ging. De dood [29] van kinderen werd gezien als de wil van God. Dit wijst erop dat er een affectieve relatie bestond tussen ouder en kind. Wat ook blijkt uit het knuffelen van kinderen door de moeder en de blijvende aandacht voor kinderen als deze het huis uit waren. De ouders droegen ook verantwoording voor de cognitieve opvoeding. Deze kwamen ze ook na. In de eerste fase van hun leven, verschilde de cognitieve opvoeding tussen jongens en meisjes niet zo heel veel. Na hun tiende veranderde er wel wat. Jongens werden verder opgeleid om later een taak in de maatschappij te kunnen vervullen en gingen dus studeren (met name rechten was in trek) en maakten een rondreis door Europa of alleen door Frankrijk. Meisjes leerden hoe ze later aan goede echtgenote konden zijn. Of zij dan nog intellectuele vorming kregen, hing af van de ouders. Als de ouders verlichte humanisten waren, konden meisjes zich ook intellectueel vormen.

De morele vorming bestond als eerste uit het liefhebben van de kinderen door de ouders. In de tweede plaats voedden zij hun kinderen op als christenen. De kinderen leerden gebeden en de tien geboden. Zo kregen de christelijke deugden een innerlijke basis in het kind. Overtrad het kind de regels dan was straf de aangewezen manier om de kinderen weer op het rechte pad te krijgen. In de bronnen van de onderzochte families zijn er nauwelijks

gegevens te vinden over straf. Dit heeft te maken met het feit dat ouders niet graag schrijven over het feit dat ze hun kinderen gestraft hebben, volgens Roberts. Voor ieder kind komt er een moment dat hij of zij het huis gaat verlaten. De moeder, op haar schouders kwam grotendeels de morele opvoeding neer, benadrukte dat het kind de normen en waarden die het kind van haar had meegekregen niet moest vergeten en in de praktijk moest blijven brengen. Het boek van Roberts geeft een goed inzicht in de opvoedingspraktijk in de 17^e en de 18^e eeuw. Zijn bevindingen komen vaak overeen met de dingen die door andere Nederlandse historici ook gevonden zijn. Tussen ouders en kinderen bestond een affectieve band!

© Johan van Driel / *Transparant* (2000) €K
Dit artikel is OCR gescand en kan daarom kleine tiepvaudjez bevatten